

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Az Érsekújvári és Nagyszombati róm. kath. néptanító-egyesületek közlönye.

<p>Megjelenik a szorgalmi időben havonként kétszer, a szünetekben havonként egyszer. Előfizetési ár egy évre 2 frt, félévre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.</p>	<p>Szerkesztik és kiadják: Dr. KOMLÓSSY FERENC és ZELLIGER JÓZSEF.</p> <p>Hirdetési díjak: Egy kéthasábos petitsorért 10 kr.</p>	<p>Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népnevelő” kiadói hivatalához Nagyszombat-ba küldendők.</p>
--	---	--

TARTALOM: A szeretet. *Zelliger József.* — Való-e, és mennyiben azon viszony, melyben napjainkban az iskolát az egészségügyel hozzák kapcsolatba? (Folyt.) — Egyesületi élet. Az „Érsekújvári r. k. népnevelők Egyesülete” 1885. é. szept. hó 3-án tartott közgyűlésének jegyzőkönyve. (Vége.) — Irodalom és művészet. — Vegyes.

A szeretet.

„Fiacskáim, szeressétek egymást!”
Sz. János.

Midőn az 1884/5. nagyszünetben igéretemhez képest az ambergi és straubingi tanítóképzők megtekintésére, hogy ne mondjam tanulmányozására indultam volna, új jegyzőkönyvet vettem különféle jegyzeteim megtételére. Utazásom célján fölül még Nürnberg városát s kiállítását is megnéztem, és mégis jegyzőkönyvemem majdnem tisztán hoztam vissza magammal.

Többször elővettem én a jegyzőkönyvet, de nem bírtam eléggé érdekes s vonzó tárgyat találni; utóvégre jegyezgettem egyetmást a szeretetről. Hogy miért éppen a szeretetről, azt nem tudnám megmondani. Célját tekintve, utazásom talán meddő volt? Nem mondhatnám. Talán azért tettem azt, mivel szeretteimet elhagytam s egyes-egyedül idegenek közé vonultam? Meglehet. Örömmel s a katolikus tanügy iránt igazi szeretettől áthatva indultam a távol utra; de övéimtől bucsúzva, szívem szorult össze. Ugy hiszem, hogy ez szeretet volt, s valószínűleg ezért tettem jegyzeteimet a szeretetről.

Erről a kényes themáról sokat és sok jót írtak eddig paedagogusaink. Azt tartom azonban, hogy míg a szeretet fogalmát, a tanító és tanítványai közti viszonyát tekintve jól megoldják, addig még nem egynek fordul fel az álla. Az a meggyőződés, hogy a szeretet kérdése eddigelé

még nincsen eléggé jól megfejtve. Megjegyzem azonban előre, hogy a tanító és tanítványai közti szeretet viszonyának megoldását korántsem vindikálom magamnak; szolgáljanak megjegyzéseim ezen tételnek helyes és alapos megvilágítására s megfejtésére, én evvel is megelégszem.

„A szeretet csodákat mivel”, mondja Eötvös, s azért a szeretet földi boldogságunknak édenje. A szeretet teszi édenné a világot, az emberi életet. Földi létünket Isten sz. akaratán kívül a szeretet hozta létre. A szeretet élteti az embert, ez teszi őt boldoggá, és a földi sanyaruságokat elviselhetőbbé. A szeretet Isten szeretetének szikrája. S hogy nem volna az, ki merné tagadni? Hisz csupa szeretetből teremté Isten a világot és az embert az ő képére és hasonlatosságára; hisz csupa szeretetből tette őt a világ urává; csupa szeretetből áldozta fel egyszülött Fiát az emberek boldogságáért. S ebből a kiapadhatatlan szeretetéből öntött belénk is egy jó adag szeretetet, hogy azt az Ő dicsőítésére, saját magunk s embertársaink boldogítására s javára áldozzuk. Ő tehát saját szeretetének egy részével is megajándékozott bennünket. Az isteni szeretetnek ezen szikrája rendeltetéséhez képest nem nyilvánul egyformán az emberekben. Sokan célszerűen, rendeltetésének megfelelően; sokan meg éppen ellenkezően érvényesítik; sokan meg önző céljaik elérésére használják fel a szeretetet. Az emberi kebelből

kihalt szeretet gyarlóbbá teszi őt magát, embertársai előtt pedig lenézetté, megvetetté.

Sokan nem tudnak, vagy nem akarnak különbséget tenni a szeretet közt. A szeretetnek is vannak fokozatai, vagy talán helyesebben mondva: a szeretet többféle.

„A szeretet szeretetet szül“, mondja a közmondás, s azt tartom, hogy éppen ezen fordulnak meg a szeretetnek fokai és a különbségek. Van hitvestársi szeretet, van szülői- és gyermeki-; van testvéri szeretet; van szegények-, elhagyottak- s árvák iránti szeretet; van rokoni, kartársi, baráti szeretet. Van idegenek iránti szeretet, melyet keresztény felfogás szerint felebarátinak nevezünk. Van vendégszeretet is, ez a magyar nemzetet jellemzi. Vannak emberek, kik állatok, növények, ásványok, természeti tünemények, ételek, italok stb. irányában nagyobb szeretetet árulnak el, mint akárki iránt.

Az Isten iránti szeretet a szeretetnek legeslegnagyobb foka, ez után következik a hazaszeretet. Isten iránti szeretetből áldozta fel pld. Ábrahám Izsákat, tehát Isten iránti szeretete nagyobb volt mintsem gyermeke iránt; pedig tudjuk, hogy Izsák egyetlen fia volt, kit nagyon szeretett. Nem fogom a nevek hosszú láncolatát itt elősorolni, hogy az unalomig hosszas ne legyek, csak azt akarom e pontnál még megjegyezni, hogy Izsáktól kezdve maig vértanui halállal milliók multak ki ez árnyék világból csupán és egyesegyedül Isten iránti szeretetből. Hányan haltak meg hazájukért? Ezeknek névsora is tömérdek hosszú; de ezek közt már többen is találkozhattak, kik Istenükért talán nem haltak volna meg örömet. Most már az a kérdés: melyik szeretet nagyobb, az Isten iránti vagy a haza iránti szeretet? Határozottan kijelenthetem, hogy az isten iránti szeretet nagyobb, tökéletesebb, mint a haza iránti. A ki Istenét szereti, az a hazáját is szereti; vajjon áll-e ez megfordítva is, alig hinném. Vajda P. azt mondja: „A legtisztább szeretet a hazáéban olvad föl. Ki a hont szereti, kettős életet él: egyénit és hazait;

ki a hon javára dolgozik, saját javán munkálkodik; de tettét csillagokra írják az angyalok.“

Az anyai szeretet — mondják — a leghatalmasabb. Ott van a hét Makabeusi testvér, kiket anyjok a legnagyobb kínoztatás közt buzdított és bátorított. Hogy az anyai szeretet ilyen hatalmas, annak talán ott a nyitja, mivel a gyermek teste az anya testéből és vére ugyanannak véreből való . . . Erre vonatkozólag mondja Kolmár: „A féltékeny szív ezer meg ezer hánykódásai közt ápolja magzatát a jó anya s bár sujtsa az ég kérlelhetetlen csapásaival, ő boldognak érzi magát mindaddig, míg egyetlen gyermeke marad, kit édes anyai szívénel forró tüzéhez szoríthat.“ Különben az anyaszeretet gyönyörét nem mi, hanem a csecsemőjén legédesebb elragadtatással esüngő anya tudná legjobban leírni. A gyermek növésével az anya szeretete apad. — Mi az, hogy a gyermeki szeretet is a szülők irányában, különösen éveik haladtával, már nem olyan forró?

Az emberi szeretet kisebb-nagyobb mértékben önző, akárki irányában. Azért van, hogy még a szülők is egyik-másik gyermeküket jobban szeretik. Vagy talán nagyobb bizalom, nagyobb vonzódás az? Ha akár az is, szeretet az mégis.

Az ember tiszta szeretetből van teremtvé; szeressen tehát ő is, mivel „a szeretet szeretetet szül“ és „a szeretet csodákat művel.“ Szeretheti-e a tanító úgy tanítványait, mint saját gyermekeit? Nem, és még egyszer mondom, hogy nem. Ha jutalmaz és nem akar részrehajló lenni, (habár az,) másokat fog jutalmazni, saját gyermekét csupa szeretetből nem; ha büntet, csupa szeretetből saját gyermekét fogja büntetni, másokat nem; vagy ha mégis, ezeket sokkal enyhébben. Tőlünk távolabban állókkal előbb éreztetjük szeretetünket, vagy erre való hajlamunkat viszszük vásárra, mintsem rokonainkkal vagy közelebbi viszonyban velünk élőkkel. De azért bensőnkben nincsenek megrövidítve. Nem tettett szeretet ez? Nem veszik-e ezt észre azok, a kikkel amugy bántunk

el? Ezt sem részrehajlásnak, sem bizalmatlanságnak, annál kevésbé gyűlöletnek szabad elnevezni. Ez, ugylátszik szeretet, csak más kiadásban. Hogy is mondja a német? „Die Liebe neckt sich!“

Akárki mit mondjon, a tanítónak szeretete tanítványai irányában nem lehet valódi szeretet; nézetem szerint az tettett szeretet, melyet a gyermekek megkülönböztetnek a valóditól. Ezt érzik, ezt lelkiismeretük súgja. Hogy is szerethetnék a gyermekek tanítójukat úgy, mint saját apjukat? Nem arcul ütése ez a szeretetnek?

A szeretetnek ellentéte a gyűlölet, vagyis ezzé fajulhat. Tudósok, művészek közt egyáltalában nincsen szeretet. Minduntalan hajba kapnak, kibékülnek, hogy az előbbi többször ismételhessék. A rokonok közti gyűlölet sokkal nagyobb szokott lenni, mint akárki más között. Különben mi erről nem fogunk beszélni; óhajunk az, bárha e szót a világ összes szótáraiból kitorölhetnők! „Azon érzemény, mely bizonyos körülmények között szenvedélylyé nem válhatik, nem érdemli, hogy szeretetnek nevezessék, — s ez éppen úgy áll a haza, mint minden másnak szeretetéről“ — mondta Eötvös. Volt-e igaza? *Zelliger József.*

Való-e, és mennyiiben azon viszony, melyben napjainkban az iskolát az egészségügygyel hozzák kapcsolatba?

(Folytatás.)

Ami azonban nemcsak a látási tehetőségre gyakorol befolyást, hanem az összes szervezetre, az sokszor magában az iskoláépületben, különösen annak rossz fekvésében keresendő. A látideget igen megerölteti azon körülmény, ha az iskolaterembe két oldal felől jő a világosság. Ismerek iskolát, melyben egy másik teljes ablaksor éppen a cathedra mögött van, úgy hogy a gyermekek sokszor sem a tanító urat, sem a táblát nem láthatják. — Nehány év előtt — most már hála az égnek, nem — a másik végletre is tudtam volna reális példát mutatni; volt szerencsém u. i. oly iskolatermet láthatni, melybe napsugár soha nem hatolhatott, melyben ennek következtében

majdnem állandóan lámpavilágosság mellett tartattak az előadások. A szoba közepén függő két petroleum-lámpa megtette a szolgálatot. Tapasztalás után nem, csak következtetés után mondhatom, hogy a tanuló ifjak ebből kikerülvén, alighanem úgy jártak, mint a félhomályos szürkületkor a föld gyomrából előbukkanó cserebogarak, hogy t. i. mindenbe beleütődnek, ami utjukban van.

Hogy a világossághiány sápadt külsőt, beesett szemekkel ékeskedő arcot teremtsen a szervezetet gyöngíti, az orvosi tekintélyek bizonyítása folytán minden kétségen fölülínek mondható. — Az iskola ablakai legyenek kellő magasságúak; mind egy — és pedig balfelől feküdjének (éjszaka vagy délkeletre.) A kellő világosság ne hiányozzék; a túlságos világosság pedig szabályozandó szürkieszínű ablakfüggönyök által; szintugy szabályoznunk kell a részűt felállítandó —, nem csillogásig fényesre festett tábláról visszatükröződő, megtört sugarakat. —

Széles ez országban sok helyen akadunk tanfériaakra, kiket semmitéle fürgeteg, még Jupiter villáma sem bír arra, hogy órarendjüket, ha sürgető szükség vagy más körülmények kívánják, némileg megváltoztassák. Ez buzgó lelkiismeretesség! Úgy van; de ha télen vagy máskor is zord időjárás alkalmával, mikor a nap elsötétedik, s — azt lehet mondani — a föld megindul, úgy hogy az ablakok mellett levők is alig látnak annyit is, mint mécsvilágnál, a többiek pedig ennél is kevesebbet, — és a tanító mégis megtartja az olvasást, ahelyett, hogy a fenmaradt kevés időt pl. fejbéli számításal vagy elméleti magyarázattal stb. töltené, — akkor ez az előbbi ellenkezőjének nevezhető. — Ez incidenst felemlítém mint olyant, mely a látidegre kedvezőtlen benyomást tesz....

* * *

Ha megtartanók az 1868-ik évi XXXVIII. tc. §§-ait, több —, az egészségügyre vonatkozó dologról nem kellene e helyt megemlékeznünk. A törvény pl. igen világosan előírja, hogy a tanterem ilyen meg amo-

lyan magas legyen, ilyen hosszú s széles; hogy egy gyermekre 8—10 □ lábnyi terület essék; hogy egy terembe nyolevan gyermeknél többet felvenni nem szabad stb. de mihaszna, ha mindez többé-kevésbé irott malaszt. A fővárosban vagy más nagyobb városban még csak megteszik, hogy parallel osztályt állítanak, midőn valamelyik már elérte a törvényes 80. számot; de hiába várjuk ezt a legtöbb helyen, hol nincs helye a szabadkozásnak: megtelt, több fel nem vehető stb.; számtalan körülmény járul itt közbe, mely bizony erősebb hatást gyakorol, mint a törvény §-a.

Mit szóljunk a tanterem nagyságáról? — Tudom, hogy valamely § végrehajtása némelykor sokkal több akadályba ütközik, hogysem az megtörténhetnék; mert hisz nem lehet egyszerűen lerontani a régi iskolatermeket, hogy §-követelte ujakat teremtsünk. Noé bárkája sem épült egy nap alatt, mi sem kívánjunk itt ilyen gyorsaságot, financialis körülményeink ezt tennünk nem engedik; de ott, ahol új iskolák épülnek vagy a régiék alapjukban megjavítatnak, ezen §-ra illő volna egészségi szempontból is figyelemmel lennünk.

Javulást vagy legalább ügyekvést e tekintetben is nem lehet a legnagyobb örömmel nem konstatálnunk. Egy oly város iskolájában, hol az iskolaszéki tag urak nemcsak azon megtisztelő hivatással bírnak, hogy tanítót választanak, hanem a §§-ok nyomása alatt köteleességeket is végzik, t. i. az iskolát időközönként látogatják, — néhány évvel ezelőtt előfordult a következő kis episod. A tanító úr előadását tartja, nyílik az ajtó s belép a terembe egy polgár, ki, mióta lerázta magáról az iskolaport, aligha látta belülről az iskolát. Iskolalátogató, iskolaszéki tag volt. Hogy biccent-e fejével a tanító úr felé, nem tudom, annyit azonban tudok, hogy amióta ajtócsikorogva belépett, egy szót sem szólt. Alig egy-két perenyi időzés után, az iskolateremben némán fel- és le kezd járni, méregeti annak hosszát-szélességét; majd nem bízva természetadta mértékegységében, zsebébe nyúl, s métermértékét kivevén, valódi

szakavatottsággal folytatja tovább mérnöki műveleteit. Alighanem azt is kiszámította volna, hány köbcéntiméterrel jut a törvényesnél kevesebb egy-egy gyermekre, ha életében hallott volna ilyen kaeskringós műveletről. Ő a törvényt a legutolsó betűig betöltötte, és eltávozott. A tanító úr őszintén bevallja, hogy ez urat nem volt szerencséje sem azelőtt, sem azután ismerie; de ezt csak melleleg érintve; mi csak azt akartuk megjegyezni, hogyha az illető tan- és egészségügybarát később a leirt műveletnél többet is tett volna, a népiszkolai egészségügy benne alighanem hatalmas promotorát tisztelhetné! — Legyen a tanterem elegendő magasságu, legalább négy méter; bírjon kellő hosszúsággal, 10—12³ méter; szélessége pedig tartson arányt a hosszúsággal akképen, hogy a terem téglalakot nyerjen.

* * *

Megezik, és sajnos, mondhatni elég gyakran, hogy az iskolás gyermekek betegségeknek, gyöngeségeinek oka a tanítónak saját paedagogiai elveire alapított eljárása. Ha az állat egy-két vezényszóra nem hajt, ostorcsapással törjük meg makacosságát; ezen elvvel akarják egyes népnevelőink, kik a neveléstanon fél-sekundával átláboltak, iskolás gyermekeiket is nevelni; ütik puszta kézzel, vesszővel, korbáccsal stb., ameddig a gyermek elviseli. Ilyen eljárás okozója gyakran a gyermek fejszédüléseinek, egészben vagy részben való süketiségének, vagy ami szintén megesett — vakságának s egyéb testi bajainak. Hányszor olvastuk napi lapokban, tanügyi- s más folyóiratokban, hogy a tanító ezt meg azt a gyermeket egy potcsapással hallásától megfosztotta; amannak a fülét tépte meg; ugyanazt véresre verte stb. Állatvédő egyesületeink régibb idő óta vannak; némely brutális kínzóik ellenében a gyermekeket is oltalmukba vették paedagogusaink. Igen jelesen. Azonban az elfogultság itt is csak ártalmára lehet az ügynek. Vannak a jelenben, kik a vesszőbüntetésnek az irodalom terén hadat üzennek, iskoláikban pedig rendes fegyelmi eszköz gyanánt élnek vele.

Doctor erit magnus, factis, qui, quod docet, implet — mondja sz. Kolumbán; a papíron kétszínűsködve mondják Quintilliánnal: Puero maxima debetur reverentia, tényleg azonban durva bánásmódjukkal, mértékfeletti-, kemény büntetésekkel az állatokig lealacsonyítják azt, magukon igazolván a latin mondást: Homo homini lupus, non homo. Ilyen képmutató eljárás megvetendő.

Tudom tapasztalásból, hogy valamint „stultus non corrigitur verbis“, ép úgy a rakoncátlan gyermek sem; ennek vessző kell, melylyel otthon is szokták garázdálkodásaiban megfélekezni. Ha tehát valaki magáénak vallja a szent könyvekben sokszor kifejezett igazságot, hogy vessző nélkül nincs nevelés, az a nyilvánosság, az irodalom terén, ennek ellenkezője védőjévé ne szegődjék, s arra főképp ügyeljen, hogy az illemtudás s philanthropiai határain túl soha és semmi esetben ne használja ama kényes, hajlítható jószágot. Sunt certi denique fines, mondja Horác; kiki óvakodjék, hogy ezeket túl ne lépje. Nem is fogja ezt tenni, ki követi Calasanti sz. József nevelési elvét: Benignitatem cum severitate miscere, ut amor ne sit emolliens, rigor ne sit exasperans. A dolog komolyságát a szeretet köntösébe kell öltöztetni!

Az 1868. évi XXXVIII. tc. nem sorolja elő a népiskolában fokozatosan használandó büntetésnemeket; egy ministeri rendelet — ha jól tudom, 1876-ból — pótolni óhajtja e hiányt, mely sok visszaélésnek lett okozójává; elsorolja a fokozatosan használható büntetésnemeket, de a vesszőbüntetést nem említi. Ehhez nem kell commentár!

(Vége köv.)

ECYESÜLETI ÉLET.

Az „Érsekujvárvideki r. k. népnevelők Egyesülete“ 1885. é. szept. hó 3-án tartott közgyűlésének

jegyzőkönyve.

(Vége.)

3. Az oktatás az egészségtan követelményeinek feleljen meg. Ennélfogva: a) a gyermekek a tanköteles kor elérése előtt az iskolába föl nem veendő, vagy ha a tanköteles kor elérkeztevel a gyermekben

testi gyengeség, vagy testi vagy lelki betegség mutatkozik, az iskolába szintén föl nem veendő. b) A tanórák száma a törvényben előirt óramennyiségnek legkevesebbjét tegye; a tanítás délelőtt és délután történjék. A házi föladatok teljesen elhagyandók. c) Ügyelni kell, hogy a gyermekek az iskolába mindig tisztán, megmosdva, megfésülve jöjjenek. Ruházatuk az időjáráshoz mért és egyszerű legyen. d) A testgyakorlás és a test erejét, épségét fejlesztő játékok szorgalmasan gyakorlandók. Az írás, olvasás, vagy egyéb foglalkozás alatt a gyermekek testtartására kellő gond fordítandó. Nem szükséges, hogy a gyermekek az iskolában a tanítás alatt mindig üljenek. — e) Az egészségi szabályokra a gyermekek gyakran figyelmeztetendők. Az egészségtanból a népiskolában tanítandók ne külön e célra írt szak-tankönyvekből, hanem alkalom adtával mindig, de különösen az olvasókönyvek kapesán nyújtandók a tanulónak. f) A büntetéseknel ovakodni kell a gyermek egészségét veszélyeztető büntetésektől! g) Az iskolában esetleg előforduló tömeges megbetegülésekről illetékes helyre jelentés teendő, s egyszersmind figyelmeztetendők a gyermekek is, szüleik is a szükséges intézkedésekre.

4. Mit tehet az iskola közvetve az egészségügy érdekében? a) A téli estéken az iskolába összegyűlt felnőtteknek felolvasások tartandók az egészségügyre vonatkozólag. b) Az ily felolvasások alkalmával kellő oktatás nyújtandó az előfordulható baleseteknél szükséges rögtöni segélynyújtás ügyes és célszerű használatáról. c) A járványos betegségek elhárításánál a szükséges fertőtlenítések használatának módja szintén megismerttetendő. d) Az iskolai vagy népkönyvtárakba az egészségügygel foglalkozó, népszerűen írt munkák megszerzendők. e) Mértékletességi egyletek alakítandók, melyeknek tagjai különösen a pálinka ivástól kötelezik magukat megtartóztatni. f) Olvasó körök szervezendők. g) A fiatalság társasmultságok, torna-játékok által vonandó el a tivornyázás- és

éjjeli barangolástól. h) De legfőképen a vallás- és erkölestanítás gondozandó; mert a legtöbb betegségnek, a rossz egészségi viszonyoknak a forrása a vallástalanságban s az ebből származott erkölesiromlottságban keresendő és található fel.

X. „A felnőttek oktatása a magyar nyelv elsajátítása érdekében“ című tételről készített javaslat felolvasottnak vétetett, és annak egyes pontjai a közgyűlés által helyben hagyattak.

XI. Ft. Brühl József, ürményi plebanos ur négy db. aranyat tűzött ki pályadíjra a következő tételre: „Miképen tanítandó a népiskolában a bibliai történet, hogy a cél, a vallás-erkölesoktatás, a szívképzés eléressék? Az értekezés legalább egy mintaleckével felvilágosítandó.“ A szép ajánlat meleg hálával és éljenzéssel lett elfogadva.

XII. Ngos és ft. Fábián János, c. kanonok ur indítványozza: „Tekintetbe véve, hogy egyesületünk egyik célja: a betegség vagy más csapások által sújtott egyesületi tagok segélyezése: alakítsák meg tehát a segélyalap, melyből a segélyezések eszközölhetők legyenek.“ — Klinda Károly, sz. miklósi tanító ajánlja, hogy az egyesület maga alakuljon segélyalappá és évi jövedelmének egy részét adja évenként segélyezésekre, minthogy a segélyre szorultaknak nehéz lenne megvárni, míg az egyesület olyan alapot létesít, melyből a segélyezéseket eszközölheti. Ezen életre való indítvány az egyesületi közgyűlés helyesléseivel találkozván, elnök kimondja, hogy: „Az egyesület tagdíjából befolyó évi jövedelmének 40 százalékát évenként segélyezésekre szánja; a többit pedig, a mi az egyesület kiadásai után fönmarad és az esetleges adományokat mint „segély-alapot“ tökesítendi.“ Az alapszabályok elkészítésére megválasztott bizottság tagjai lettek: ngos és ft. Fábián János, c. kanonok ur; ft. Szemerényi Károly, esperes ur; Galgóczy Lukács és Horváth Béla, tanító urak.

Ezek után: az elnök indítványára

egyesületünk 100 ft. alapítvánnyal tagjává lett a „Magyarországi latin és görög szert. r. k. néptanítók segélyalapjának.“ Határozatott továbbá, hogy ezen alapítvány tiszteletünk és fiúi hódolatunk jeléül mélt. és ft. dr. Majer István, püspök ur stb., egyesületünk minden tekintetben első tiszteletbeli tagjának a f. évben ünnepezt 50 éves irói jubileuma alkalmából: „Majer István alapítvány“ nevet viseljen.

Kardhordó Alajos, jeles fatenyésztő kartársunk ajánlja és ismerteti nemes gyümölcsfáit, olytógalyait. Bebizonyítandó gyümölcsfáinak nemes voltát, több példány (egy kosárka) igen gyönyörű gyümölcsöt ajánlott fel kóstolóul, a mi azonnal a legnagyobb érdeklődéssel szét is szedtetett és elfogyasztatott!

A tárgysorozat kimerítettvén a helyettes tiszteletbeli elnök ur az Ur Istennek hálát adva, rövid beszéddel a gyűlést bezárta.

Érsekujvárott, 1885. évi szept. hó 3-án.

Féter József,
az egyesület jegyzője.

Szentgyörgyi Ferenc,
az egyesület elnöke.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

— A nagyszombati kath. tanítóegyesület által Majer István püspök, egyhm. főtanfelügyelő ur ő méltósága 50 éves paed. iró jubileumára kiadott „Emlékkönyv“ már megjelent s 1 frt 50 kr-ával kapható Nagyszombatban az egyesület elnökségénél. A mű 14 nagy 8-ad r. ivnyi terjedelemmel, a jubiláris iró igen sikerült arcképével, igen érdekes és vonzó tartalommal bír. A művet tanítók írták tanítóknak. Az előfűzetők s megrendelőknék e napokban küldetett szét. Kérjük a kath. tanítóegyesületek t. tagjait, sziveskedjenek ezen nemes- s jótékonycélú vállalatot becses megrendeléseikkel támogatni.

— Schultz Imre, ismert paedagogusunk megrendelési felhívást becsátott ki tanítóképezdei növendékek és tanítók használatára írt „Számtan“ ára és a népiskolai reáltantárgyak módszerét tárgyaló „Reál-oktatás“ának teljesen átdolgozott második kiadására. E két munka jellemzésére álljanak itt a szerző szavai is: „Számtan“-om a legelső magyar nyelven írt e nemű munka férfitanítóképezdek számára, és a közönséges számtanon kívül, hová a fejszámolás magasb fokát és a kereskedelmi számolás elemeit is számítom, még a betűszámant és a számant módszerét is.

tartalmazza, úgy hogy minden egyéb számtani munkát nélkülözhetővé teszi. A „Reál-oktatás”-ban az összes népiskolai reál-tantárgyak módszerét adom, egybekötve az olvasmányok kezelésének tárgyalásával. Az első kiadáshoz képest lényegesen bővítettnek és teljesen átdolgozottnak nevezhető „Reál-oktatás”-om, mely, miután maig már 416 lap nyomtatásban megvan, befejezéséhez közeledik. A „Szám-tan” a pécsi Taizs József (Madarász-féle) jöhrű nyomdából kerül ki és május végén hagyja el a sajtót. Igen szép kiállítású és sűrű nyomású munka. Árát 1 frt 20 kr-ra szabtam. A „Reál-oktatás”-t Egerben nyomtatott és hasonlóan május végén jelenik meg. Ára 1 frt 50 kr. A megrendeléseket kérem egyenesen hozzám intézni, következő cím alatt: Schultz Imre Pécssett, a Lyceumban. A szétküldést postai utánvétel mellett fogom eszközölni. A megrendelések lehetőleg május 30-ig eszközöndők.

— Dr. Fodor József egyetemi tanártól Lampel Róbert (Wodianer F.) fővárosi könyvkiadó hivatalában „Egészségtan” című érdekes mű jelenik meg, mely nemcsak magán használatra, de a középiskolák felső osztályai számára van írva. Előfizetési ára 1 frt 50 kr. Mind a felhívás mondja: E munka az összes népek irodalmában az első középiskolai tankönyve az egészségnek, s mint ilyen irodalmilag is jelentős.

— **Mulattató Zsebkönyvtár.** Az ismert szépirodalmi vállalatból egyszerre három kis kötet jelent meg. A 31-ik füzet Csáktornyai Lajostól „Derült Perczek” cím alatt öt vidám elbeszélést közöl; a 32-ik füzet Reuter Frigyes plattdeutsch novelláiból mutat be két kedves művet s a 33. és 34-ik kettős füzet Rudnyánszky Gyula egy hét énekes verses vég eposzát adja „A cigányok” cím alatt. A jeles fiatal költő nagy sikerű lyrai műveihez méltán sorakozhatik ez a kitűnő compositióval s fényes technikával alkotott remekmű, melyet rendkívüli jutányosságánál fogva is sietni fog a hírneves fiatal költő minden ismerője s az újabb költészet minden őszinte kedvelője megszerezni. A jeles vállalat ára füzetekenként csak 12 kr. Szerkeszti Dr. Körösy László és kiadja Buzárovits Gusztáv Esztergomban, valamint minden hazai könyvkereskedésben is kapható.

— **Garay János összes munkáinak** díszes kiadása Méhner Vilmos fővárosi ismert könyvkiadó hivatalában megindult, az I—VI. füzet meg is jelent, ára egy-egy füzetnek 35 kr. Sajtó alá rendezi és jegyzetekkel kíséri Ferenczy József. Az egész mű 5 kötetre terjed. Hasonló diszkiadás ez Vörösmarty és Tompa munkáihoz, melyekkel Méhner nagy elismerést szerzett. Ajánljuk a lánglelkű költő e valóban remek művét a közönség pártfogásába.

VEGYES.

— A siklósvideki r. kath. tanítóegyesület f. é. májushó 13-án Siklóson megtartott közgyűlésen Schultz Imre urat egyhangulag választotta tiszteletbeli tagjának.

— Nyugdíjazások. Moderdorf község kiérdemült agg tanítójának Boreczky Antalnak évi nyugdíját 100 frtban, — Pozsony-Szent-György város

tanító özvegyének Sztankovich Károlyné szül. Schreiber Aloizia évi nyugdíját 133 frtban állapította meg Pozsonyvármegye köztörvényhatósági bizottsága.

† **Halálozások.** A népoktatás szőlőjének egy hív munkását szolgáltatta magához az Ur: Lettler Ferenc, detrekő-csütörtöki tanító életének 75-ik és tanítói működésének 58-ik évében f. hó 5-én elhalálozott. Egy özvegy és 2 nagykorú gyermek siratja őt, gyászolja s áldásos emlékezetben tartja Detrekő-Csütörtök községe, melynek egy folytában 32 év óta volt oktatója. — Csesztén pedig elhalálozott Frey Ignác, volt r. kath. másodtanító, életének 50. és szorgalmas tanítói működésének 28-ik évében egy özvegy hátrahagyásával. — Áldás és béke emlékünek! Düledezik a régi gárda!

— **Gyermekjátéktárgy kiállítását** rendez a nagykanizsai kisdenevelő egyesület Nagykanizsán f. é. aug. 15. és szept. 15. közti időben. A kiállításnak célja a hazai ipar előmozdítása és azért csakis a hazában készült tárgyak fogadhatnak el. Az egyesület felkéri mindazokat, a kik a kiállításban részt akarnak venni, hogy tárgyaikat legkésőbb f. é. július végeig küldjék be.

— **Magyar nyelvi póttanfolyam** ez idén már nem tartatik. Azon tanítók tehát, akik eddig sem tanulták meg a magyar nyelvet oktató képességgel, ugyancsak hozzáláthatnak magán szorgalommal a tanuláshoz, hogy állomásaikat megtarthassák.

— 4000 db. jó könyvet* küldött meg a magy. kir. közokt. ministerium ingyenes kiosztásul a pozsonymegyei népiskolák és tanulók közé; csak hogy bizony nem minden jó azokból a jókból.

— **Tanszereket engedélyezett** a m. kir. közokt. ministerium Nagylégh község r. kath. iskolájának, és pedig Magyarország és Europa fali térképeit, fali olvasó-táblákat, Bopp természettani fali-ábráit.

— **A községi iskolák romlása.** A községi iskolák s azok tanítói igen szánalmas sorsban vannak. Más években az állami segély legkésőbb minden tanév november hava végén már utalványozva volt; ez idén még május első felében sem voltak kiutalványozva a segélyek, s amik jöttek, azok is nagyon szűken adattak. Először már az iskolák költségvetésében kitüntetett hiány is, melyet a népokt. törvény értelmében a kormány fedez, a legesekélyebbre szállított le; ebből aztán még 20% levonatot, s már most nem is a maradékösszeg, hanem csakis annak fele küldetett meg. Már most talán a másik felét a tanító engedje el, aki olykor 4—5 hónap óta nem látott már rendes fizetést? Ne esodálja senki, ha így sok iskola meg fog szünni; de mi történik majd a tanítókkal? Hallatlan állapotok! —

— **A pozsonyi állami népiskolai tanítónőképző intézetben 1886/7. tanévre a fölvételi vizsgálatok f. é. szeptember hó első napjain fognak megtartatni.**

Fölvételnek az I. évi tanfolyamba 14-ik életévüket betöltött oly leányok, kik a felső leányiskola második évi folyamát, vagy a polgári és felsőbb tanítézet 4-ik évét, tehát a népiskola nyolcadik évi tanfolyamát ój sikerrel bevégezték; azonkívül mindenik növendék a felső népiskola tantárgyaiból szigorú fölvételi vizsgát tartozik kiállani. A képezdei tanfolyam négy évig tart; az első év képezi az előkészítő tanfolyamot, az ugynevezett praeparandiát, a képezde tulajdonképen 3 további tanfolyamára (lásd a népokt. törv. 109. §-át) nézve. Azonkívül rendszeres kiképzést nyerne a növendékek a női iparmunkák minden ágaiban is. Tandíj nincs. Bentrakó növendékek szállást, mosást ingyen, élelmet pedig mérsékelt árért nyerne, mely negyedévenként előre fizetendő. Egyéb fölszerelvényi tárgyra nézve, melyeket a felveendő növendékeknek magukkal kell hozniok, a képezdei igazgatóság (Pozsonyban, Széchényi s Eötvös utca) ad utasítást. Nehány teljesen szegény, példás magaviseletű és kitünő előmenetelt tanusító növendék a képezdei igazgató-tanács által annak idején meghatározandó jótéteményekben is fog részesíttetni. Teljes ingyenes ellátásu hely újonnan belépő növendékek számára nincsen; csak kivételesen meg fog engedtetni, hogy néhány fölveendő érdemes és szegény növendék a 20 ftnyi teljes ellátási havi pénz helyett kevesebbet fizethessen, részint némi ösztöndíjban, vagy ingyen ebédben részesülhessen. Az intézetben első ízben belépő leányok szülői vagy helyettesei a fölvetelért külön, és pedig a pozsonyi állami tanítónőképezde tekintetes igazgató-tanácsához címzett bélyeges (50 kros) kérvényt nyújtsanak be folyó évi július hó 1-jéig azon kir. tanfelügyelőséghez, a melynek tankerületében tartózkodnak; a kir. tanfelügyelőségek pedig hivatalos véleményes jelentéseik kíséretében f. évi július 25-éig fogják az ekkép hozzájuk érkezett folyamodványokat a képezdei igazgató tanácsához beküldeni; a felek által közvetlenül az igazgató-tanácsához beküldött kérvények visszautasíttatnak. A kérvényekhez a születési oklevél, utolsó iskolai bizonyítvány s orvosi bizonylat melléklendők; kik esetleg valamely jótéteményben részesíttetnek, azoknak a teljes vagyontalanságról szóló községi bizonyítványt is kell pótolniok. A felveendő növendékek egészséges voltát az intézet orvosa is fogja fölvetelkor tanusítani. Egyáltalában pedig jól megjegyzendő, hogy ezentúl a képezdebe csakis

oly leányok vétetnek föl, kik a törvényben meghatározott, még pedig kitünő előképzettségük, szüleik polgári állása és testi-lelki épségük következtében legtöbb biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy majdan mint hivatott, kedvvel és előszeretettel működő derék tanítónők folytonosan a női ifjúság nevelő oktatására adandják magukat, s erre ígéretet is tesznek. Ugyan is: A tanítónő képezde célja az, hogy mint neve is vallja, népiskolai tanítónőket képezzen, nem pedig, hogy a serdülő leányifjúságnak általában véve a nőnemnél hazánkban eddig elérhető legnagyobb fokú fölnevelését s a tudományokban való kiképzését szolgálta; utóbbi célra szolgálnak más magasabb és megfelelőbb szervezetű női tanés nevelő intézetek, mint első rendben a középtanodai iránynyal bíró pozsonyi állami felsőbb leányiskola. Azért az igazgató-tanács a kir. tanfelügyelőségek útján beérkezett folyamodványokat f. évi augusztus hó 1-én behatóan át fogja vizsgálni, s ugyanakkor azon folyamodókat, illetőleg leányaikat, kik legtöbb biztosítékot nyújtanak arra, hogy majdan tanítónökké váljanak, a fölveteli vizsgálatnak akkoron egyúttal kitűzendő közelebbi határnapjára meghívni, azoknak pedig, kik fentebbi tekintetben kétes biztosítékot nyújtanak, folyamodványuk visszaküldése mellett tudokra fogja adni, hogy ne is jöjjenek fölveteli vizsgálatra, mert ahhoz semmi szín alatt nem fognak bocsáttatni.

— Uj községnév Pozsonyvármegyében. Haszprunka, hegyentúli járásbeli község, ezentúl „Szent István” nevet visel a magy. kir. belügyministerium jóváhagyásával; itt megjegyezzük, hogy ezen községnek körülbelül 300 évvel ezelőtt is magyar neve volt, t. i. Ivánfalva, mely később azután a német Hausbrunnból Haszprunkává változott tót kiejtéssel. Van még több is ily tót névvel bíró község megyénkben, melyeket a magyar megnevezés jogosan megillet.

— Üres tanítói állomások Pozsonymegyében: A kath. kántortanítói állomás Detrekő-Csütörtökön; a kath. segédtanítói állomások Dévény-Ujfaluban és Szent-Mihályfán.

— Pályázat. Haszprunkán (Pozsony Sz. István), Pozsonymegyében a segédtanítói állomás megüresedett. Javadalma 220 frt évi fizetés, nyolchónapi ellátás a kántornál, szabad lakás, fűtéssel és legszükségesebb butorral. A tannyelv tót. Folyamodványok főméltságu Pálffy Miklós herceg kormányzóságához Malackára (Pozsonymegye) intézendők f. é. aug. 1-ig.